

дозволяло визначити місце первинного контакту транспортного засобу з тілом потерпілого, отже мало вирішальне значення для встановлення механізму травми. Варто вказати, що такі недоліки при виконанні первинних судово-медичних експертиз є нажаль не поодинокими випадками. В таких ситуаціях проведення ексгумації трупа та подальше його експертне дослідження є єдиним способом для вирішення питань, що стосуються механізму травмування, можливості їх утворення за певних обставин тощо.

Серед інших чинників, що призводять до проведення ексгумацій та повторних судово-медичних експертиз ексгумованих трупів є відбір недостатньої кількості матеріалу для досліджень у судово-медичній лабораторії, зокрема медико-криміналістичних досліджень. Недотримання положень, вказаних в «Правилах проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи», як мінімум матеріалів необхідних для вилучення з метою проведення додаткових досліджень, час від часу викликає необхідність у проведенні ексгумації та повторної експертизи трупа.

Так, наприклад, в одному з випадків, за наявності на трупі численних рубаних ран, наявності врубів та розрубів кісток скелету при проведенні первинного розтину для медико-криміналістичного дослідження взагалі не вилучався ніякий матеріал. При проведенні повторної судово-медичної експертизи ексгумованого трупа в даному випадку були вилучені клапті шкіри та кістки з ушкодженнями. При подальшому їх вивченні у відділенні судово-медичної криміналістики Головного бюро був доволі точно встановлений травмуючий предмет, а саме лопасті гребного гвинта катера, наданого для проведення експертизи слідчими органами.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, хочемо підкреслити необхідність проведення повторних експертиз ексгумованих трупів у випадках неповноти первинного «Висновку експерта», недоліків в описанні ушкоджень, неповноти вивченого матеріалу, невідповідності об'єму проведеного дослідження «Правилам проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи», наявності сумнівів в об'єктивності викладеної у «Висновку експерта» інформації, з подальшим методичним узагальненням результатів повторних експертиз ексгумованих трупів. На нашу думку, така робота буде сприяти підвищенню якості проведення первинних експертиз в бюро судово-медичної експертизи.

Корнеев С.М.

## **СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В АСПЕКТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

Входження в європейський простір як стратегічний напрям сучасної української держави є об'єктивно та історично зумовлений її національним, культурним та правовим розвитком. Одним із кроків на шляху до євроінтеграції України, є гармонізація українського законодавства, із законодавством країн Європейського Союзу [1].

Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є

стратегічною метою України, оскільки це є найкращим способом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій в світовій системі міжнародних відносин. Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки.

Визначальною складовою системи засобів захисту прав людини в кожній демократичній державі є науково забезпечене, організаційно збалансоване, функціонально доступне й ефективне правосуддя. Стрижневим елементом правосуддя, його визначальною ланкою є доказування. Серед питань надійного наукового забезпечення правосуддя в широкому розумінні цього слова перше місце посідає система нормативних процесуальних приписів і криміналістичних рекомендацій щодо ефективного використання в процесі доказування спеціальних знань, оскільки вирішення переважної більшості ситуацій, які виникають в ході правового регулювання, вимагає опори на ґрунтовні, досконалі знання, здобуті людством протягом всього його існування [2].

Судова експертиза відіграє важливу роль у відправленні правосуддя за адміністративними, господарськими, цивільними справами та кримінальними провадженнями.

Судова експертиза – один з видів процесуальної форми використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, значення якого у встановленні тих чи інших фактичних даних велике.

Згідно зі статтею 3 Закону України «Про судову експертизу» [3] судово-експертна діяльність здійснюється на принципах законності, незалежності, об'єктивності та повноти дослідження, одним з практичних механізмів реалізації цих принципів в Україні є додержання вимог, передбачених стандартом ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій», який повністю відповідає ISO/IEC 17025:2006 [4].

Розробники стандарту ISO/IEC врахували проблему його використання в межах різних юрисдикцій, закріпивши у його вступній частині положення про те, що застосування стандарту вимагає дотримання національних законів, норм і правил. В той же час в судочинстві України й судово-експертній практиці виникають питання процесуального характеру, що мають значення для судової практики всіх цивілізованих країн. В більшості країн Європи й світу вже вироблені окремі загально визнані підходи до оцінки вірогідності й обґрунтованості висновків судових експертів, ці принципові положення відповідають духу й змісту норм Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Цілком природно, що останнім часом в Європі зростає інтерес до судової експертизи.

Євросоюз визнає провідну роль у наданні допомоги судочинству з боку Європейської мережі судово-експертних установ – European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI), зокрема, у грудні 2011 року на засіданні

Ради Європи з правосуддя й внутрішніх справ були прийняті Висновки із Стратегії розвитку Європейської судової експертизи на період до 2020 року, які передбачають створення єдиного простору Європейської судової експертизи й розвитку судово-експертної інфраструктури в Європі [5].

Мета ENFSI проголошена в її Конституції – бути на передових позиціях у світі, щоб гарантувати якість розвитку і провадження судової експертизи у всій Європі. Основний напрям діяльності ENFSI є намагання досягти високого авторитету організації в галузі судово-експертної діяльності в Європі та світі шляхом розвитку якості надання послуг з проведення судової експертизи на всіх етапах судочинства, від місця події до суду, що забезпечується такими принципами:

- членство в ENFSI об'єднує виробничі, наукові та методичні можливості судово-експертних установ;
- розширення членства в ENFSI закріплює довіру до цієї організації з боку правоохоронних структур і суддів;
- організовано встановлюються та всіляко підтримуються ділові відносини з іншими організаціями, діяльність яких пов'язана з криміналістикою й судовою експертизою;
- всіляко заохочується діяльність усіх установ-членів ENFSI, які активно впроваджують в експертну практику сучасні методики досліджень, міжнародні стандарти та забезпечують високу компетентність експертів в окремих родах і видах експертизи [6].

На даний час до ENFSI входить лише одна судово-експертна організація з України – ДНДЕКЦ МВС України, який отримав у 2002 році та щорічно підтверджує міжнародний сертифікат якості судових експертиз.

Однією з проблем, що існує на сьогодні в галузі судової експертизи в Україні і вирішення якої має неабияке значення у зв'язку з приведенням її у відповідність до міжнародних стандартів, є акредитація лабораторій та сертифікація судових експертів. В міжнародній практиці судочинства забезпечення якості судової експертизи реалізується шляхом акредитації судово-експертних установ за міжнародним стандартом.

Неоціненну допомогу судово-експертним установам України в цьому може надати Європейська мережа судово-експертних установ (ENFSI), це співробітництво сприятиме розвитку науково-методичного забезпечення, удосконалення системи сертифікації обладнання й інших засобів, підвищенню ефективності системи підготовки та атестації судових експертів.

### **Список використаних джерел**

1. Практика застосування спеціальних знань в цивільному процесі в країнах ЄС (на прикладі Німеччини, Франції та Великобританії) / Р.Я. Лемик // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – №1(9): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n1/141yvky.pdf>.
2. Гора І.В. Сучасні проблеми судової експертизи в аспекті євроінтеграції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://corp->

lguvd.lg.ua>d140201.html.

3. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 № 4038-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Хоша В.В. Теоретичні та практичні аспекти інтерпретації вимог міжнародного стандарту ISO/IEC 17025 з урахуванням специфіки судово-експертної діяльності / В.В.Хоша // Криміналістика и судебная экспертиза: Междуведомственный научно-методический сборник. Вып. 58. ч. 2. – К.: Министерство юстиции Украины, 2013.

5. Ян де Киндер. Европейская сеть судебно-экспертных учреждений (ENFSI) / Ян де Киндер // Теория и практика судебной экспертизы. – № 4 (24), 2011. – С.200-204.

6. Москвина Т.П. Роль судебно-экспертного партнерства в защите интересов личности, общества и государства /Т.П. Москвина // Актуальные проблемы теории и практики судебной экспертизы : докл. и сообщ. на междунар. конф. «Восток-Запад: партнерство в судебной экспертизе», Н.Новгород, 6-10 сент. 2004 г. – М.,Н.Новгород, 2004. – С. 3-7.

Котляренко Л.Т.

### **БІОЛОГІЧНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: ОСНОВИ, РЕАЛІЇ ЧИ ЕКСПЕРИМЕНТ**

Сучасні наукові досягнення у сфері медицини, техніки, комп'ютерних технологій призводять до розширення можливості та бажань людини в реалізації свого потенціалу. Все це призводить як до розширення біологічних прав людини, так і розширення поняття біологічної безпеки.

Біологічні права (від грецького βίος (*bios*) – життя; λόγος (*logos*) – наука) – це права, які визначаються біологічною структурою організму людини, її біологічними потребами, охоплюють та сприяють розвитку життєво важливої природи людини. До них, зокрема, відносяться право на життя як базове підґрунтя для всіх інших прав; право на сон; на безпечне для життя та здоров'я довкілля; на споживання безпечних продуктів; на захист психіки; на самозбереження в природному вигляді; на зачаття потомства; свобода розпорядження собою, зокрема – тілом, вибору життєдіяльності, самостійного вибору чоловіка чи дружини, визначення щодо кількості дітей тощо; права людини відносно її органів та тканин; репродуктивні права; на недоторканість її геномного набору, на заваді чому стоять клонування, експериментування, використання стовбурових клітин, що одночасно може перешкоджати праву ембріона на життя та інші подібні права, які розширюються одночасно з досягненнями науки [1].

Сьогодні в наукових колах вже обговорюються проблеми зародження нового покоління прав людини, які стосуються зміни статі, трансплантації органів, клонування, використання віртуальної реальності, одностатевих шлюбів, штучного запліднення, евтаназії, вільної від дитини сім'ї та незалежного від державного втручання життя за релігійними, моральними поглядами [2]. Зважаючи на те, що більшість цих проблем виходить за межі норм моралі, а наука не може передбачити, як реалізація цих можливостей